



SLOVENSKÁ AKADÉMIA VIED
Ústredná knižnica

INFORMAČNÝ BULLETIN
ÚK SAV

XXXIV

č. 2

Bratislava 2005

OBSAH

Rekonštrukcia ÚK SAV v činnosti jej oddelení	5
Knižnice ústavov SAV a rekonštrukcia ÚK SAV	9
Reštrikcie v databáze SCIEDIRECT na roky 2004 – 2008 ...	11
Participácia SAV na tvorbe internetového časopisu CEJSH	15
Univerzitná knižnica v Bratislave dnes alebo vyznáte sa v „univerzitke“?	17
Slovenská národná bibliografia – novinky	25

REKONŠTRUKCIA ÚK SAV V ČINNOSTI JEJ ODDELENÍ

Každá rekonštrukcia je veľký zásah do života inštitúcie. Zložitejšia je v prípade knižnice, lebo vtedy to neznamená iba stavebné úpravy určitého priestoru, nové koberce, žalúzie, resp. nové regále či stoličky, ale aj pohyb knižničného fondu, ktorý si vyžaduje presúvanie, sťahovanie, ukladanie, revízie a pod. S rekonštrukciou úzko súvisí aj reorganizácia doteraz poskytovaných služieb čitateľom, resp. nové služby.

Tomuto sa nevyhla ani Ústredná knižnica SAV, ktorá dňa 9. septembra 2005 do odvolania uzavrela svoje služby pre čitateľov. Po viac ako polstoročí pristúpila knižnica k realizácii náročnej rekonštrukcie priestorov na Klemensovej ul., vrátane knižničného skladu v suteréne budovy. Čo tento krok znamenal pre pracovníkov jednotlivých oddelení, čím „žili“ uplynulé mesiace, aké zmeny ich čakajú a ako si predstavujú svoju knižnicu po novom – na to som sa opýtala vedúcich oddelení ÚK SAV: **Anny Balážovej** (A. B.) – oddelenie doplňovania a spracovania fondov, **Márie Vaľovskej** (M. V.) – oddelenie periodík a elektronických zdrojov, **Jany Fúskovej** (J. F.) – oddelenie správy a sprístupňovania fondov, **Miroslavy Zvolenskej** (M. Z.) – oddelenie automatizácie.

1. Čo konkrétne pre vaše oddelenie znamenal september 2005 a oznam, že začína rekonštrukcia priestorov na Klemensovej ul. a knižnica bude zatvorená do odvolania?

M. Z.: *Predovšetkým sme si položili základnú otázku ako ďalej. Uvedomujeme si, že naše oddelenie síce veľmi netrápi, kde sa aká priečka vybúra, ale ako sa bude knižnica prezentovať navonok nielen novými priestormi, ale predovšetkým účelným riešením v oblasti služieb smerom k čitateľom. Ide predovšetkým o sprístupnenie našich fondov v novom knižnično-informačnom systéme, sprístupnenie internetových služieb.*

A. B.: *September 2005 a následná rekonštrukcia knižnice znamenali*

pre celé oddelenie presťahovanie do budovy knižnice na Patrónke. Pre mnohých pracovníkov to znamenalo zmenu v organizácii dochádzky a iné osobné skúsenosti.

Základná zmena je, že na určitý čas všetci pracovníci (okrem vedúcej oddelenia) sedia spolu v jednej miestnosti. Obavy z tejto skutočnosti sa však nenaplnili, keďže miestnosť je dostatočne veľká a naopak vidíme, že táto skutočnosť napomáha k lepšiemu vzájomnému spoznaniu sa.

Po skončení rekonštrukcie priestorov knižnice a po odsťahovaní väčšiny pracovníkov oddelenia periodík a informačných zdrojov na Klemensovu ulicu plánujeme opäť riešiť „zasadací poriadok oddelenia“.

M. V.: Termín rekonštrukcie sa bezprostredne „dotkol“ aj oddelenia periodík a elektronických zdrojov ešte pred septembrovým ukončením služieb, lebo bolo treba pripraviť priestor pre prichádzajúce oddelenia z Klemensovej. Naše oddelenie uvoľnilo jednu pracovňu i celú študovňu periodík na Patrónke. Vytvorili sme náhradnú študovňu s 1 PC, kde v obmedzenom režime možno študovať a poskytovať služby. Uvoľnenie priestoru znamenalo nielen presuny pracovníkov, ale aj fondov – časť bežných ročníkov periodík, katalógov i väčšinu pridelovaných periodík ústavom SAV.

J. F.: Predovšetkým presťahovanie oddelenia na Patrónku.

2. Napriek zastaveniu služieb používateľom sa život knižnice nezastavil. Aké úlohy ste zabezpečovali do konca roka 2005?

M. Z.: Prioritnou úlohou oddelenia bolo pripraviť naše údaje na prekonvertovanie do nového systému tak, aby po spustení prevádzky čitateľ pociťoval minimálne zmeny k prístupu a vyhľadávaniu z fondov ÚK SAV.

A. B.: Našu činnosť na úseku spracovania literatúry v tomto období ovplyvnila skutočnosť, že najneskôr od januára 2006 prechádzame pri mennom a vecnom spracovaní dokumentov na nový knižničný systém VIRTUA, ktorý pracuje s formátom MARC 21. V súvislosti s tým a najmä pre zabezpečenie kvality konverzie záznamov zo systému Rapid Library do systému VIRTUA sme sa zamerali na opravu existujúcich záznamov, aby zodpovedali predpísaným štandardom.

V menšej katalogizácii sme zabezpečili katalogizáciu kníh rozpraco-

vaných v systéme Rapid Library, pretože zmenou knižničného systému sa zmení technologický postup spracovania dokumentov. Zároveň sme absolvovali školenie menšej katalogizácie v novom systéme, čaká nás ešte školenie vecnej katalogizácie. Intenzívne sa „učíme“ katalogizovať v novom systéme, aby sme po absolvovaní testov a obdržaní certifikátov pre prácu so systémom VIRTUA mohli ihneď pristúpiť k menšej a vecnej katalogizácii dokumentov.

Samozrejme, nezastavila sa ani činnosť na úseku akvizície literatúry, kde pokračujeme nezmeneným tempom a spôsobmi.

M. V.: Napriek uvedeným zmenám sme naďalej plnili hlavné úlohy oddelenia. V tomto období sme prišli ku katalogizácii periodík, ktoré nakupujeme pre ústavy SAV v rámci konzorcia ScienceDirect (periodiká budú aj naďalej uložené v knižniciach ústavov SAV, ale podchytené budú v našom prírastkovom zozname), v zvýšenej miere katalogizujeme neprofilový povinný výtláčok, aby sme do novej študovne na Klemensovej ul. presťahovali iba najnovšie ročníky. Samozrejme, že sme sa zúčastňovali pomocných prác pri sťahovaní a presunu kníh do zmodernizovaného skladu na Klemensovej ul. a postupne sa začíname školiť v novom informačnom systéme VIRTUA.

J. F.: Oddelenie zabezpečovalo preberanie vrátených kníh z dvoch miest – na Klemensovej a na Patrónke. V súrnych prípadoch, ak požadovanú knihu nemala iná knižnica v SR, sme knihy aj požičali. Dôraz však bol na revíziách v oboch skladoch na Patrónke a rekonštrukcii skladu na Klemensovej ul.

3. Aké zmeny, inovácie a novinky plánuje vaše oddelenie k otvoreniu knižnice na budúci rok?

M. Z.: A čo naše oddelenie plánuje? Pravdu povediac – neviem. Mám pocit roztrieštenosti asi tak, ako keď som v roku 1996 nastupovala do knižnice a snažila som sa niečo z oddelenia vytvoriť. Predpokladám, že čas ukáže, čo sa od nás očakáva, kde bude naše miesto v tom celom systéme.

A. B.: Veríme, že nový knižničný systém VIRTUA prinesie pracovníkom oddelenia komfortnejšiu prácu v spracovávaní dokumentov a zázna-

KNIŽNICE ÚSTAVOV SAV A REKONŠTRUKCIA ÚK SAV

my o dokumentoch budú prínosom pre kvalitné a príjemné používateľské prostredie pri vyhľadávaní informácií o knihách.

M. V.: Pre naše oddelenie to bude zmena najväčšia, lebo oddelenie podľa novej koncepcie nebude samostatným útvarom, ale bude včlenené do služieb (okrem úseku katalogizácie), ktoré budú všetky sústredené v zrekonštruovaných priestoroch na Klemensovej ul.

J. F.: Zrekonštruované pracovisko, práca v novom knižničnom systéme, rozšírenie študovne o periodiká – to všetko bude pre naše oddelenie nové. To však bude znamenať, že pracovníci oddelenia musia byť univerzálni a ovládať všetky druhy práce a služby, ktoré bude oddelenie poskytovať.

4. Aká by mala byť podľa vás nová tvár ÚK SAV?

M. Z.: Predstava je jedna vec a realizácia druhá. Naša knižnica by sa mala stať modernou inštitúciou s kvalitnými službami a predovšetkým s fundovanými pracovníkmi na vysokej odbornej a komunikatívnej úrovni, ako aj inteligentnej. Základ dobrého fungovania celého je v rukách najmä ľudí. Treba začať predovšetkým učiť ľudí, ako sa správať, ako vystupovať voči čitateľovi, ako riešiť rôzne situácie, do ktorých sa zamestnanec môže dostať a nepodceňovala by som ani spôsob vhodného a slušného ošatenia. To všetko sa ešte musíme spoločne učiť. Sú na to vhodné odborné manažérske tréningy. Ak sa neinvestuje do ľudského potenciálu, tak sme síce skrátili priestory, ale čitateľ sa u nás nebude cítiť napriek veľkej investícii dobre.

A nám ide predovšetkým získať čitateľov. Ak sa nám nepodarí spojiť príjemné s užitočným, tak výsledný efekt určite nebude podľa našich predstáv.

A. B.: Krajšia, milšia, čistejšia a najmä profesionálnejšia.

M. V.: Moderná, ktorá využije pozitíva všetkých vedeckých knižníc. Verím, že sa knižnici podarí vyhnúť chybám iných pri reorganizácii práce v knižnici.

J. F.: Mala by si predovšetkým zachovať všetky prednosti pred rekonštrukcie.

Pripravila L. Čelková

V súvislosti s rekonštrukciou priestorov Ústrednej knižnice SAV na Klemensovej ul. a následnou prípravou inovácie služieb knižnice nás zaujímal názor pracovníkov knižnično-informačnej siete SAV. Obrátili sme sa preto na nich so štyrmi otázkami v našej miniankete. Navyše dva ústavy urobili vlastný prieskum medzi pracovníkmi, čo obohatilo odpovede.

Napriek skutočnosti, že sme knihovníkov na pracovnom stretnutí vopred informovali o rekonštrukčných zámeroch (máj 2005) a dokonca sa s prvým projektom mohli zoznámiť na porade v Smoleniciach (2003), mnohí zostali v septembri zaskočení, keď sa brány knižnice naozaj zatvorili. Žiaľ, nepripravili dostatočne na tento krok ani pracovníkov svojich ústavov. Takmer denne odpovedáme na otázky čitateľov i knihovníkov – *kedy otvoríte, na čo sa môžeme tešiť, čím nás prekvapíte a pod.* Vieme, že záujem o nás je, ale trochu nás prekvapilo, že ani polovica knižníc z KIS SAV sa nezamyslela nad našou anketou, neprišla s námietkami do diskusie na tému „novej tváre“ ÚK SAV, najmä čo treba zlepšiť, kde knižnice SAV pociťujú medzeru. O to väčšiu cenu pre nás majú odpovede 36,3 % oslovených knižníc. Pozrime si teraz nasledovné odpovede:

1. Služby ktorej knižnice využívate najviac počas rekonštrukcie?

- 7 knižníc nevyužíva nijakú knižnicu,
- 5 knižníc využíva Univerzitnú knižnicu v Bratislave,
- 3 stačí vlastná knižnica, resp. iné knižnice ústavov SAV,
- 1 knižnica potrebuje veľký počet knižníc v SR a ČR,
- 1 knižnici stačia bratislavské lekárske knižnice,
- 2 knižnice využívajú košické odborné knižnice,
- 1 knižnica zabezpečuje požiadavky v CVTI SR a EU.

2. Ktorú z doterajších služieb odporúčate

a) zrušiť

- nijakú, resp. neviem posúdiť, netrúfam si označiť, neviem, lebo používam len MMVS,

b) inovovať (v čom)

- zabezpečiť funkčnú rezerváciu kníh prostredníctvom internetu,
- objednávanie kníh prostredníctvom internetu bolo nespoľahlivé – zlepšiť,
- skvalitniť výpožičky, predĺženie, rezervácie cez internet,
- investovať viac financií do zahraničnej literatúry (pri zachovaní nákupu domácej produkcie) a zohľadňovať typy odborníkov v danej oblasti,
- aktualizovať ELIS – online databázu periodík SAV s prístupom do plných textov,
- vybavovať objednávky MVS elektronicky.

Objavili sa v tejto časti aj dve odpovede: nepoznám rozsah všetkých služieb a pracovníkom postačujú materiály a databázy z vlastných zdrojov.

3. Aké služby vám v ÚK SAV chýbajú?

16 respondentov odpovedalo: nijaké, resp. neviem,

4 knižnice sformulovali nasledovné požiadavky:

- prístup do viacerých časopisov v ScienceDirect,
- skenovanie starších článkov a zasielanie e-poštou,
- vnútorný predpis, čoho sa majú knižnice SAV rámcovo pridŕžať,
- budovanie inštitucionálnych, resp. otvorených archívov (otvorený digitálny archív intelektuálnych produktov prístupný bez bariér).

4. Iné námety na zlepšenie práce s používateľmi

V tejto časti nemala väčšina nijaké nápady, námety (11), niektorí vyslovili spokojnosť so službami MMVS (3) a 6 respondentov sformulovalo tieto požiadavky:

- nevieme, aké sú možnosti na predkladanie návrhov na kúpu odborných kníh z prostriedkov ÚK SAV,

- rozšíriť spoluprácu ÚK SAV so zahraničnými inštitúciami v oblasti výmeny kníh a periodík,
- zaviesť elektronické upomienky, resp. upozornenie na prekročenie výpožičnej lehoty,
- presun periodík a xeroxovanie článkov z nich je pre väčšinu pracovníkov SAV nepohodlné a komplikované,
- ľudskejší a ústretovejší prístup zamestnancov v požičovni (pri okienku),
- public relations zameranú na širokú verejnosť prostredníctvom médií.

Všetky námety a pripomienky z ankety bude Ústredná knižnica SAV analyzovať a výsledky zohľadní pri inovácii služieb.

Eudmila Čelková

REŠTRIKCIE V DATABÁZE SCIENCEDIRECT NA ROKY 2004 – 2008

Záujem vedeckých pracovníkov SAV o periodiká vydavateľstva Elsevier Science bol v roku 2000 impulzom pre ÚK SAV na intenzívne rokovania s cieľom vstúpiť do konzorcia českých inštitúcií, ktoré už vybrané periodiká tohto vydavateľstva využívali systémom konzorciálneho krížového prístupu. To znamená, že každý člen konzorcia vstúpil do zoskupenia svojimi predplácanými tlačnými titulmi a tie vytvorili kolekciu vyše 400 titulov pod názvom ScienceDirect. Do elektronických verzií všetkých týchto titulov potom mohli vstupovať všetci členovia už spomínaným krížovým princípom. Na základe licenčnej dohody medzi ÚK SAV a vydavateľstvom Elsevier Science vstúpila SAV do tohoto konzor-

cia na roky 2001 – 2003, a tak jej pracovníci získali možnosť plnotextového prístupu cez IP adresy do všetkých titulov, ktoré v tom čase tvorili konzorciálnu databázu (už spomínaných vyše 400 titulov).

Využívanie databázy zo strany SAV malo vynikajúce výsledky, o čom svedčili dostupné štatistiky. Zo strany vydavateľa a dodávateľa databázy tak prišla ponuka na priplatenie si určitých finančných čiastok na roky 2002 a 2003, ktoré boli pomerne nízke vzhľadom na poskytované možnosti a ktoré by umožnili členom konzorcia neobmedzený plnotextový prístup do kompletnej kolekcie titulov periodík vydavateľstva Elsevier Science (vyše 1200). ÚK SAV uvedenú ponuku využila a kompletný prístup predplatila, čo pracovníci SAV veľmi ocenili.

Od polovice roku 2003 sa začalo pracovať na príprave novej licenčnej zmluvy na roky 2004 – 2008 s vydavateľstvom Elsevier Science. Zo strany vydavateľa však došlo k výraznej zmene ich obchodnej politiky v rámci sprístupňovania jednotlivých titulov. Najzávažnejším rozhodnutím vydavateľa bolo sprístupnenie kolekcie striktne na základe využiteľnosti jednotlivých titulov periodík a rozdelenie celej doterajšej kolekcie do niekoľkých tematických a jednej univerzálnej kolekcie – tzv. Unique Titles List (UTL). Každý člen konzorcia musel na základe dostupných štatistík prehodnotiť využívanie databázy a vybrať do svojej UTL kolekcie iba tie najvyužívanejšie tituly.

Ústredná knižnica SAV sa zaoberala hodnotením využívania databázy od augusta 2003, pričom zvoleným limitom, pri ktorom sa pokladal titul za využitý, bolo viac ako 150 vstupov za rok (členovia českej časti konzorcia si určili limit nad 300 vstupov). Do väčšiny z 1200 titulov, ktoré boli dovtedy dostupné, bol počet vstupov hlboko pod hranicou nami určeného limitu. Výsledkom opakovaného prehodnocovania a mnohých konzultácií s dodávateľom a vydavateľom databázy je tzv. samostatná multiodborová UTL kolekcia, ktorá obsahuje pre SAV 288 titulov elektronických periodík pri zachovaní odberu 16 tlačených periodík pre niektoré ústavy SAV. V databáze ScienceDirect tak budú v rokoch 2004 – 2008 plnotextovo dostupné len tie tituly, ktoré sa v uplynulom období permanentne a široko využívali. Uvedenú skutočnosť sme koncom roka 2003 oznámili všetkým riaditeľom ústavov SAV i prostredníctvom INFO

správy a v prílohe sme poslali zoznam vyselektovaných titulov do budúcej kolekcie. Reakcia nebola napodiv až taká alarmujúca. Ohlásili sa iba fyzikálne pracoviská, ďalej Neuroimunologický ústav a Prognostický ústav. Niektoré ich požiadavky boli zohľadnené a dodatočne sa doplnilo niekoľko titulov. Nebolo možné doplniť všetky požiadavky, nakoľko sa konštituovala databáza so širokým záberom pre SAV a AV ČR, a teda sa museli zohľadniť všetky vedné odbory zastúpené v oboch akadémiách vied.

Takmer v nezmenenom rozsahu (1200 titulov) bola dostupná databáza ScienceDirect približne do konca septembra 2004, kým vydavateľ upravoval databázu „na mieru“ každému členovi konzorcia. V tom čase ponechával voľný prístup do konzorciálnych titulov príslušnej predplatennej UTL kolekcie a postupne zablokoval už nepredplatené tituly. Až po tomto termíne sa začali postupne objavovať ohlasy na rozsah dostupných titulov v databáze ScienceDirect, ale vtedy už vlastne nebolo možné urobiť žiadne zmeny. Takmer po vyše roku trvania druhej licencie na prístup do titulov vydavateľstva Elsevier sa začali ozývať najmä medicínske pracoviská SAV a žiadali doplniť pre nich potrebné tituly, ku ktorým už nemali v UTL5 plnotextový prístup. Výber titulov do multiodborovej kolekcie UTL5 sa robil zodpovedne a v súlade so štatistickými ukazovateľmi o využívaní jednotlivých titulov. Pokles z 1200 na 288 titulov znamená, že o svoje tituly tak prišli nielen lekárske, ale aj všetky ostatné pracoviská SAV.

Najviac výhrad prišlo práve zo strany lekárskeho pracoviska SAV, preto sme urobili analýzu tejto databázy, z ktorej vyplynulo, že z celkového počtu 288 titulov periodík je vyše **110 titulov zameraných na medicínsku problematiku**. Okrem tejto databázy boli pre pracoviská SAV podľa ich záujmu zabezpečené aj ďalšie plnotextové databázy periodík, v ktorých sú tiež v dostatočnej miere zastúpené aj medicínske periodiká.

Pre ilustráciu uvádzame číselné ukazovatele z ďalších databáz:
Springer Link – 140 medicínskych titulov (z celkového počtu 509 titulov v databáze)

Wiley – 41 titulov (z celkového počtu 161 titulov)

Blackwell – 244 titulov (z celkového počtu 634 titulov)

PARTICIPÁCIA SAV NA TVORBE INTERNETOVÉHO ČASOPISU CEJSH

Od roku 2005 je pre pracoviská SAV dostupná aj databáza **Kluwer**, v ktorej sa nachádza **cca 100 medicínskych titulov, z celkového počtu 703 titulov v databáze**. Výlučne medicínskou je databáza **ProQuest Medical Library**, tiež predplatená na rok 2005, ktorá obsahuje **360 plnotextových titulov** a cca 40 abstraktových titulov periodík.

Od roku 2004 sme podľa záujmu pracovísk SAV objednali a predplatili zo spoločných finančných zdrojov nasledovné tlačene tituly periodík:

American Heart Journal (Ústav pre výskum srdca)

Brain (Ústav normálnej a patologickej fyziológie)

Cancer Science (Ústav experimentálnej onkológie)

Carcinogenesis (Ústav experimentálnej onkológie)

Endocrinology (Ústav experimentálnej endokrinológie)

Human Molecular Genetics (Ústav molekulárnej fyziológie a genetiky)

American Journal of Human Genetics (Ústav molekulárnej fyziológie

a genetiky)

Molecular Biology and Evolution (Ústav molekulárnej biológie)

Parasitology (Parazitologický ústav)

Celková finančná hodnota uvedených titulov v roku 2004 predstavovala sumu 7.373 USD. ÚK SAV sa ich podarilo zabezpečiť za výraznú finančnú zľavu cca 1.260 USD, a to vďaka dlhoročnej spolupráci s americkou nadáciou Journal Donation Projekt v New Yorku. Tituly pokračovali aj v roku 2005 a objednali sa aj na rok 2006 (okrem titulu Endocrinology, ktorý získava uvedený ústav z titulu členstva). ÚK SAV ich bude rovnako prideľovať na uvedené pracoviská.

Očakávame však väčší záujem zo strany pracovníčok knižníc týchto ústavov, aby sa častejšie informovali, či im už nejaké číslo došlo a najmä, aby si tituly ihneď preberali a zabezpečili tak ich dostupnosť vedeckým pracovníkom.

Všetky uvedené skutočnosti potvrdzujú, že ÚK SAV nikdy nediskriminovala pracoviská SAV so zameraním na medicínsku problematiku, čo sa týka dostupnosti informačných zdrojov – elektronických ako aj v klasickej tlačenej podobe.

Mária Vaľovská

Ešte koncom roku 2003 podpísali predstavitelia akadémií vied V4 (Česka, Maďarska, Poľska a Slovenska) **VYHLÁSENIE** o spoločnej tvorbe internetového časopisu **CEJSH – The Central European Journal of the Social Sciences and Humanities**. Iniciátorom návrhu na jeho vytvorenie bola Poľská akadémia vied (PAV), ktorú k tomu viedla snaha sprístupniť spoločenskovednú tvorbu krajín V4 (táto zväčša vychádza v národných jazykoch) prostredníctvom záznamov s abstraktami v angličtine na internete.

Vo **VYHLÁSENÍ** sa predstavitelia akadémií zaviazali vytvoriť národné edičné rady pre tvorbu tohto časopisu, určiť šéfredaktorov a zabezpečiť potrebné finančné prostriedky na prípravné aktivity a na komunikáciu s hlavnou edičnou radou CEJSH so sídlom v Poľsku. Zaviazali sa tiež pripraviť a predložiť žiadosť o finančnú podporu pre túto činnosť na Višehradský fond. Zároveň požiadali PAV o nomináciu hlavného redaktora CEJSH, ktorý mal o. i. aj koordinovať prípravnú činnosť. Stal sa ním Jacek Kornacki. Koordinátorom celej tvorby CEJSH je Poľská akadémia vied.

Hlavným redaktorom za Slovensko je prof. František Novosád z Filozofického ústavu SAV. Kompletným zabezpečením prevádzky redakcie CEJSH poverili na 2. zasadnutí Predsedníctva SAV (30. 06. 2005) Ústrednú knižnicu SAV.

Projekt na finančnú podporu z Višehradského fondu vypracovali na roky 2004 a 2005. Za jeho podpory vznikla webová stránka CEJSH:

<http://cejsh.icm.edu.pl>

Databáza CEJSH, tzv. internetový časopis, pokrýva tieto disciplíny:

- Antropology
- Archeology

- Arts & Architecture
- Economics
- Ethnology
- Education
- History
- Law & Administration
- Library & Information Science
- Media & Communication
- Philology & Linguistics
- Philosophy
- Political Science
- Psychology
- Sociology
- Science of Science
- Theology
- Other Social Science

Záznamy do internetového časopisu CEJSH – databázy spoločenskovedných periodík dopĺňa predovšetkým Poľská akadémia vied, veľmi sporadicky Akadémia vied ČR a ojedinele Maďarská akadémia vied. Slovenská akadémia vied sa aktívne zapojila do tvorby až v októbri roku 2005, kedy ÚK SAV prijala na zabezpečenie tejto činnosti pracovníčku na čiastočný úväzok.

Vypracovať záznamy vrátane abstraktov a kľúčových slov je povinnosťou jednotlivých redakcií časopisov. Povinnosťou Ústrednej knižnice SAV je záznamy od redakcií vyžadovať, formálne a prípadne i jazykovo upraviť a poslať elektronicky do hlavnej redakcie CEJSH.

Záznamy aj abstrakty majú predpísanú štruktúru, ktorá sa musí dodržať. Predpísaným jazykom je jazyk anglický. V súčasnosti (začiatok decembra 2005) sa v CEJSH nachádzajú záznamy z časopisov:

Studia Psychologica 2004, 2005

Sociológia 2004, 2005

Etnologické rozpravy 2004, 2005.

Na porade vedúcich redaktorov spoločenskovedných periodík vydávaných v SAV k tvorbe CEJSH (24. 11. 2005) podpredseda pre III. oddelenie vied SAV PhDr. Dušan Kováč, DrSc. zdôraznil, že k tvorbe záznamov pre CEJSH nebude nikto jednotlivé redakcie nútiť, no **zapojenie sa do tohto projektu akadémii vied V4 sa bude hodnotiť pozitívne, ako jedna z foriem prezentácie vedeckých výsledkov v zahraničí.**

Marcela Horváthová

UNIVERZITNÁ KNIŽNICA V BRATISLAVE DNES ALEBO VYZNÁTE SA V „UNIVERZITKE“?

Po dvojročnej rekonštrukcii sa 14. apríla 2005 opätovne otvorili brány Univerzitnej knižnice v Bratislave. S príspevom pôžičky z Európskej rozvojovej a investičnej banky sa realizoval projekt **Multifukčného kultúrneho a knižničného centra** – obnovy a revitalizácie historických budov Univerzitnej knižnice v Bratislave. Čitateľom sú k dispozícii tri budovy – budova Klarisea, bývalý palác Uhorského snemu na Michalskej ulici a palác Leopolda de Pauliho na Ventúrskej ulici.

Budova Klarisea

tel.: 02/5980 4100

vchod Klariská ul.

Prízemie: seminárna miestnosť, Informačné a dokumentačné stredisko Rady Európy,

1. poschodie: hudobný kabinet, informačné a dokumentačné stredisko UNESCO, depozitná knižnica NATO,

2. poschodie: služobné katalógy, kabinet rukopisov, starých a vzácných tlačí.

Pripravuje sa otvorenie študovne slovacikálnej literatúry. V budove je umiestnené aj digitalizačné pracovisko a reštaurátorské dielne.

Budova na Ventúrskej ulici

vchod pre verejnosť

Suterén: prednášková miestnosť, šatňa,

Prízemie: registrácia, vrátenie dokumentov, centrálny informačný pult, požičovňa (absenčné výpožičky dokumentov), elektronické katalógy, lístkové čitateľské katalógy,

1. poschodie: prezenčné výpožičky kníh zo skladov, voľný výber – odborná príručková literatúra, INFO USA, Rakúska knižnica, Centrum ruských štúdií, Mamateyova zbierka, všeobecná študovňa, študovňa elektronických dokumentov, samoobslužný skener, dva samoobslužné kopírovacie stroje, dve študovne na skupinové štúdium,

2. poschodie: prezenčné výpožičky viazaných periodík zo skladov, voľný výber – neviazané periodiká (okolo 1500 titulov slovenských a zahraničných novín a časopisov), štúdium denníkov a regionálnej tlače, voľný výber – absenčné výpožičky, štúdium mikrofilmov, študovňa videodokumentov, dve študovne na skupinové štúdium, medziknižničná a medzinárodná medziknižničná výpožičná služba, reprografické služby, samoobslužný kopírovací stroj.

Budova na Michalskej ulici

služobný vchod

tel. 02/5980 4101

Prízemie: výstavná miestnosť

2. poschodie: agentúra ISSN

3. poschodie: súborné katalógy, služobné priestory, odborné knižničné útvary, sklady.

Cieľom projektu rekonštrukcie budov UKB bolo obnoviť historické a kultúrne dedičstvo sanovaním fyzického stavu budov a vybudovať pracovisko, ktoré bude nielen zabezpečovať prístup k fondom poznatkov a výsledkov tvorivej činnosti, ale bude aj centrom rozvoja kultúry. Projekt preto ráta aj s tým, aby boli určité priestory k dispozícii verejnosti, na schôdzky, výstavy, prednášky, hudobné a audiovizuálne prezentácie.

Čitatelia

Čitateľom Univerzitnej knižnice v Bratislave môže byť každý občan Slovenskej republiky ako aj cudzí štátny príslušník od 15. roku veku a právnická osoba. Čitateľom sa fyzická a právnická osoba stáva vystavením **identifikačnej karty čitateľa**, zaregistrovaním a aktivizáciou do knižničného systému. Identifikačnú kartu vydanú iným zmluvným subjektom treba zaregistrovať do prístupového systému. Vystavené a zaregistrované identifikačné karty do prístupového systému treba aktivovať do knižničného systému a sú dokladom oprávňujúcim používať služby knižnice.

Knižnica rozlišuje tri typy identifikačných kariet čitateľa:

- identifikačná karta s platnou aktiváciou do knižničného systému na 1 rok, ktorá oprávňuje na využívanie všetkých služieb,
- identifikačná karta s platnou aktiváciou do knižničného systému na 1 rok, ktorá oprávňuje na využívanie prezenčných služieb, medziknižničnej a medzinárodnej medziknižničnej výpožičnej služby,
- identifikačná karta s platnou aktiváciou do knižničného systému do 30 dní, ktorá oprávňuje na využívanie prezenčných služieb.

Základná sadzba za **vystavenie identifikačnej karty čitateľa s ročnou aktiváciou je 400 Sk**, študenti, ktorí nevlastnia kartu ISIC zaplatia za kartu 200 Sk, študenti s kartou platia iba za aktiváciu 100 Sk. Dôchodcovia a držiteľia preukazu ZŤP zaplatia za vystavenie karty 100 Sk. Za vystavenie karty na 30 dní sa zaplatí 150 Sk.

Výpožičné služby

Výpožičky sa uskutočňujú v súlade s poslaním knižnice, jej konzervačným charakterom podľa zásad stanovených knižničným poriadkom UKB. Dokumenty sa požičiavajú absenčne a prezenčne. Dokumenty so **signatúrou SK sú archívne** a nepožičiavajú sa s výnimkou regionálnych periodík, ktoré vyšli po roku 2003.

Absenčné požičiavanie dokumentov sa uskutočňuje prostredníctvom požičovne na prízemí na Ventúrskej ulici vo vstupnej hale. Prezenčné požičiavanie kníh zo skladov sa uskutočňuje na 1. poschodí pri pulte prezenčné výpožičky kníh. Prezenčné požičiavanie viazaných periodík zo skladov sa uskutočňuje na 2. poschodí pri pulte prezenčné výpožičky periodík. Výpožičná lehota dokumentu pri požičiavaní mimo knižnice je **30 kalendárnych dní**. Zo zbierok, ktoré sú vo voľnom výbere **7 kalendárnych dní**. Výpožičnú lehotu možno 3-krát **predĺžiť pred jej uplynutím**, ak o knihu nežiada ďalší čitateľ nasledovne:

- osobne,
- prostredníctvom svojho konta cez internet na adrese:
<https://omicron.ulib.sk>,
- telefonicky 02/5980 4180, 5980 4182, 5980 4183.

Čitateľ môže mať vypožičaných maximálne **10 zväzkov s označením „len prezenčne“** v oddelení prezenčných výpožičiek, **10 zväzkov s označením „1 mesiac“** a **3 zväzky s označením „7 dní“** v oddelení absenčných výpožičiek.

Ak čitateľ vráti dokument po stanovenej výpožičnej lehote, je povinný zaplatiť poplatok z omeškania. **Výška poplatku z omeškania je 3 Sk a určuje sa za každý dokument a každý deň po uplynutí výpožičnej lehoty.**

Vyhľadávanie a objednávanie dokumentov

Dokumenty na štúdium si môžu čitatelia vyhľadať sami vo voľnom výbere, vo fonde najnovšej literatúry a v príručných knižniciach študovni

a kabinetov. Dokumenty zo špecializovaných zbierok uložených v rámci voľného výberu na 1. poschodí – Centrum ruských štúdií, INFO USA, Mamateyova zbierka, Rakúska knižnica sú určené na prezenčné aj na absenčné štúdium. Výpožičná lehota týchto dokumentov je 7 dní. Ostatné dokumenty treba objednať zo skladov elektronicky alebo na klasickej papierovej žiadanke. Viazané periodiká sa objednávajú len na klasickej žiadanke.

Na vyhľadanie dokumentov slúžia elektronické alebo klasické lístkové katalógy. Na prízemí vo vstupnej hale slúži čitateľom viac ako 20 počítačov pre vstup do elektronických katalógov. Počítače na vyhľadávanie dokumentov v katalógu kníh a v súbornom katalógu periodík sa nachádzajú aj v študijných priestoroch. Vo vstupnej hale sa nachádzajú aj čitateľské lístkové katalógy menné a vecné. Na 2. poschodí pri pulte, kde sa požičiavajú viazané periodiká zo skladov, sa nachádza lístkový katalóg periodík.

Prístup do lístkového katalógu CEZL – celoštátnej evidencie zahraničnej literatúry je cez vchod na Michalskej ulici. Služobné katalógy sa nachádzajú v budove Klarisea.

Elektronické katalógy, vyhľadávanie, objednávanie a predlžovanie dokumentov je možné cez www stránku knižnice (www.ulib.sk).

Knižničné služby

Knižnica poskytuje svoje služby v dvojsmennej prevádzke. Služby v budove na Ventúrskej ulici je prístupné čitateľom spravidla od 9,00 do 20,00 hod. s výnimkou soboty, kedy je knižnica otvorená do 15,00 hod. V pondelok sa knižnica otvára pre čitateľov o 12,00 hod. Tento deň sú do 20,00 hod. otvorené všetky prevádzky. Knižničné služby špecializovaných pracovísk v budove Klarisea majú svoje vlastné prevádzkové hodiny.

Informačné a referenčné služby

Vo vstupnej hale je **stála konzultačná služba**, ktorá poskytuje čitate-

Tom informácie o fondoch knižnice a jej službách. Základné informácie sa poskytujú na všetkých konzultačných miestach. Pre záujemcov, najmä študentov stredných a vysokých škôl sa zabezpečujú informačné lekcie o knižnici, jej fondoch a službách spojené s exkurziou po knižnici. Rešerše tematické a citačné sa vyhotovujú samoobslužne za asistencie konzultanta vo všeobecnej študovni. Vstup do elektronických informačných zdrojov – licencovaných bibliografických alebo plnotextových databáz, digitálnych a elektronických dokumentov je zabezpečený pre čitateľov v študovni elektronických dokumentov.

MVS a MMVS

Pre čitateľov knižnice, ako aj pre knižnice v Slovenskej republike a v zahraničí poskytuje knižnica medziknižničnú a medzinárodnú medziknižničnú výpožičnú službu.

Reprografické služby

Poskytuje knižnica výlučne z dokumentov knižnice. Čitatelia môžu využiť reprografickú službu, samoobslužné kopírovanie, ako aj samoobslužný skener pod podmienkou dodržiavania autorského zákona.

V knižnici sa po rekonštrukcii vytvorili aj priestory na uskutočňovanie rôznych kultúrnych, odborných a spoločenských podujatí. K dispozícii je výstavná miestnosť, prednášková sála a seminárna miestnosť.

Študovne, kabinety a študijné priestory

Vo všeobecnej študovni je príručný fond stavaný podľa vedných odborov s voľným prístupom k literatúre. Fond obsahuje najmä encyklopédie v najrozšírenejších jazykoch, príručkové diela univerzálneho zamerania, náučné, jazykové a prekladové slovníky, slovníky cudzích slov, bibliografie, biografie, citačné registre, adresáre a pod.

Vo voľnom výbere na 1. poschodí si možno prezenčne požičať knihy zo skladov a z príručnej knižnice a prezenčne i absenčne knihy zo zbierok

INFO USA, z Rakúskej knižnice, z Centra ruských štúdií a z Mamateyovej zbierky. Vo voľnom výbere na 2. poschodí je vystavených viac ako 1500 titulov domácich i zahraničných bežných ročníkov periodík, ktoré sa požičiavajú len prezenčne. Nevystavené tituly a ročníky sa môžu objednať.

V študovni elektronických dokumentov je záujemcom k dispozícii 36 voľne prístupných počítačov s pripojením na internet a s možnosťou využívania licencovaných bibliografických a plnotextových elektronických zdrojov a e-mailovej pošty.

V študovni zvukovoobrazových dokumentov je vystavených okolo 1200 titulov. Nevystavené tituly si možno objednať.

V hudobnom kabinete sú k dispozícii zvukové dokumenty, hudobniny, knihy o hudbe, periodiká zamerané na hudbu.

V kabinete rukopisov, starých a vzácných tlačí sa nachádzajú rukopisy európskeho pôvodu z 12. – 20. storočia, inkunábuly – prvotlače z rokov 1450 – 1500, tlače 16. storočia, Bašagićova zbierka – arabské, perzské, turecké rukopisy a tlače, elzevírske tlače, judaiká. V kabinete platí zvláštny ochranný režim.

Informačné a dokumentačné stredisko UNESCO umožňuje prezenčné štúdium dokumentov a publikácií UNESCO a ďalších organizácií v systéme OSN, ako aj dokumentov na elektronických médiách. V študovni strediska je vyčlenený priestor, kde sú verejnosti sprístupnené informácie o aktivitách UNESCO na Slovensku, respektíve publikácie vydávané rôznymi slovenskými inštitúciami zapojenými do medzinárodných programov a projektov UNESCO.

Depozitná knižnica NATO je špecializované knižnično-informačné pracovisko UKB zamerané na bezpečnostné, medzinárodnopolitické a obranné otázky. Základ depozitného fondu NATO tvoria publikácie, ktoré vydáva Informačný a tlačový úrad NATO v Bruseli. Návštevníkom študovne sú k dispozícii v tlačenej alebo elektronickej forme. Všetky tituly sú prístupné v anglickej a francúzskej jazykovej verzii. Vo fonde je zastúpená aj produkcia Ministerstva obrany SR.

Nová Univerzitná knižnica v Bratislave pripravila pre čitateľov viacero zmien. Sprístupnila sa budova Klarisea, v ktorej sú umiestnené špe-

cializované pracoviská a študovne. Obnovili sa a oživilo aj hlavné objekty knižnice – palác Uhorskej komory – budova Uhorského snemu a palác Leopolda de Pauliho.

Čitatelia oceňujú najmä to, že sa môžu voľne pohybovať po knižnici. Môžu využívať 45 študijných miest v rôznych typoch študovní v Klariseu a viac ako 360 miest v budove na Michalskej a Ventúrskej. Študijné miesta sa nachádzajú v rámci voľných výberov medzi regálmi, v špecializovaných študovniach a v štyroch skupinových študovniach. K dispozícii majú aj niekoľko pracovných staníc s možnosťou pripojenia notebookov na sieť UKB.

Knihy vydané po roku 2000 získané formou kúpy, daru a výmeny si môžu čitatelia vyhľadať sami, zaniest do požičovne a požičať si ich.

Pre bezpečnosť čitateľov, návštevníkov knižnice a zamestnancov sa urobilo maximum. Namontovali sa dymové a požiarne hlásiče, priestory sleduje kamerový systém, bezpečnosť a ochranu čitateľov, personálu a knižničných fondov zabezpečuje bezpečnostná služba.

Knižnica vstúpila do 21. storočia s viacerými technologickými novinkami. Je to predovšetkým:

- identifikačný a prístupový systém,
- elektronický doručovací systém – systém pre elektronické dodávanie dokumentov vrátane samoobslužného skeneru,
- elektromagnetická ochrana dokumentov,
- digitalizačné pracovisko,
- nová www stránka budovaná na redakčnom princípe.

Jedným z najväčších efektov, ktoré sa dosiahli realizáciou projektu rekonštrukcie budov knižnice je skvalitnenie, modernizácia a racionalizácia knižničných služieb, vrátane efektívneho využitia priestorov knižnice lepšou organizáciou prezenčných, absenčných a referenčných služieb.

Knižnica je v prevádzke niekoľko mesiacov. Otvorenie knižnice, nové priestory, nové služby, nové technológie prijala väčšina čitateľov knižnice a verejnosť s uspokojením.

Dagmar Kleinová, UKB

SLOVENSKÁ NÁRODNÁ BIBLIOGRAFIA – NOVINKY

Pre mnohých používateľov, ktorým chýbajú informácie zo Slovenskej národnej bibliografie (SNB) prinášame nasledovné novinky:

– **webová edícia SNB** sa pripravuje a bude mať charakter národného bibliografického portálu, ktorý bude prístupný na osobitnej stránke www.kis3g.sk. Bude plniť úlohu národných bibliografických služieb SR a bude systematicky sprístupňovať komplexnú bibliografickú slovacikálnu produkciu:

- a) slovenskú národnú bibliografiu,
- b) slovenskú vednoodborovú bibliografiu,
- c) regionálnu bibliografiu
- d) bibliografiu akademických knižníc a inštitúcií,
- e) zahraničnú slovacikálnu bibliografiu.

Bibliografický portál bude prezentáciou všetkých slovacikálnych bibliografických záznamov, bude sa systematicky dopĺňať o retrokonvertované klasické bibliografické súbory. Bibliografické záznamy by mali byť dostupné v medzinárodnom výstupnom formáte ISBD.

– **11. slovenská bibliografická konferencia** sa uskutoční v októbri 2006.

– **Evidenčný súpis plánovaných bibliografických prác a databáz na rok 2006** obsahuje údaje aj za pracoviská SAV, ktoré vyplnili príslušné evidenčné tlačivá: Historický ústav SAV, Jazykovedný ústav L. Štúra SAV, Ústav etnológie SAV a Ústredná knižnica SAV. Evidenčný súpis je pomôckou, z ktorej sa možno dozvedieť, kde sa čo plánuje vydať, alebo čo je rozpracované, aby sa zamedzilo duplicite na bibliografických pracoviskách. Súpis je dostupný v pdf formáte na [www.infolib.sk/koordinacia bibliografickej cinnosti/Evidenčný súpis/](http://www.infolib.sk/koordinacia_bibliografickej_cinnosti/Evidenčný_súpis/).

- **edičný plán na rok 2006** o. i. obsahuje vydanie
Bibliografie novín a časopisov vychádzajúcich na Slovensku v rokoch
1971 – 1980,
Bibliografie územne slovacikálnych tlačí 18. storočia (4 zv.),
Tlače 16. storočia v Oponickej knižnici.

L. Č.

Názov: **INFORMAČNÝ BULLETIN ÚK SAV č. 2 / 2005**

Výkonný redaktor: PhDr. Ludmila Čelková
Zodpovedný redaktor: Mgr. Andrea Doktorová
Vydavateľ: ÚK SAV, Klemensova 19, 814 67 Bratislava
Tlač: VEDA, vydavateľstvo SAV